

1

2

3

Svet ptic: 01,'04

Svet ptic

20 let poljudnega društvenega glasila - 3. del

// Damijan Denac, Urša Koce

1: Drugi urednik revije *Svet ptic* Damijan Denac je reviji urednikoval med letoma 2003 in 2004.
foto: Davorin Tome

2: Izvrstna oblikovalka Jasna Andrič je z Damijanovim novim konceptom revije pripravila moderno prenovljeno prvo številko 10. letnika revije *Svet ptic*.

Damijan Denac – urednikovanje revije *Svet ptic*

V prvi in drugi številki revije Svet ptic smo predstavili prvi del zgodovine razvoja revije Svet ptic; nastanek informativnega biltena Novice DOPPS leta 1994, začetek barvne revije Svet ptic leta 2000 in urednikovanje prve urednice Andreje Ramšak do leta 2003. Z drugo številko letnika 9 (2003) je urednikovanje revije prevzel Damijan Denac. V uredniški odbor je povabil Uršo Koce, nekdanjo urednico Andrejo Ramšak, Jakoba Smoleta (v obdobju letnika 10), Ala Vrezca (v času izhajanja 9. letnika) in Evo Vukelič. Poglejmo, kako se Damijan danes spominja svojega urednikovanja (op. ur.).

Z revijo v tistih časih nisem bil najbolj zadovoljen in mnogo članov ter zaposlenih je z menoj delilo mnenje. Izdajalo jo je društvo, a društvene vsebine, kot da bi ne bile pomembne, niso dobile v reviji pravega mesta ali pa se je bilo zanj treba boriti. Bil sem kritik, seveda z najboljšimi željami za revijo in DOPPS, in nemalo presenečen sem bil potem ob ponudbi, da jo sprejemam kot urednik. Postavil sem si cilje: da revija postane spet »društvena«, da postane osrednji društveni medij, ki bo združeval vse generacije ornitologov in naravovarstvenikov, da postane zanimiva za širše bralstvo in da zmanjšam stroške izdajanja. Vedel sem, da bo neizogibna sprememba celotne podobe. Revijo sem prevzel ob izidu 2. številke letnika 9 (2003), ki je izšla šele julija. Potem sem do decembra uredil in izdal tri številke, kar je bilo maratonsko delo. Te so bile izdane še v stari podobi, a vendar z več slikami, več

reportažami, z bolj dinamično postavitvijo in bile so bolj odprte za prispevke članov. Več je bilo tudi varstva narave. Delo društva je postalo enakopraven del revije. Bil sem prvi zaposleni urednik, seveda pa urednikovanje ni predstavljalo glavnine mojega dela. Kljub temu sem nase prevzel celotne korekture, spremenil vlogo uredniškega odbora in tega uporabljal le kot posvetovalno telo. Zamenjal sem postavljavca in tiskarja, ki je bil prej v Cerknici, saj smo s potmi iz Ljubljane izgubljali čas in denar, kar je bilo zelo nerodno. Bil je ravno prelomni čas, ko so še kraljevali diapozitivi, sramežljivo pa je začela s pohodom digitalna fotografija. Diapozitivi, mape, etikete, bele rokavice, bobnasti in emulzijski optični čitalnik. Generalne prenovne revije sem se lotil z novim letnikom – desetim, 2004. Obrnil sem se na eno najboljših oblikovalk našega prostora, Jasno Andrič, ki je novo podobo naredila tako rekoč zastonj. Nisem pa se zavedal, koliko dela bom imel s tem – moral sem napisati nov koncept revije, določiti poglavja, ciljne skupine, utemeljiti pomen vsake rubrike in pripraviti celotno »navidežno« številko s pravimi besedili. Vse na novo. Jasna je prišla z enim predlogom, ga utemeljila in me pustila odprtih ust. Nisem ga upal kazati naokrog. Bil je moderen, drugačen, a zelo všečen. Pri izvedbi Jasninega oblikovanja je pomagala Mina Žabnikar, revijo pa je po novem postavljala izvrstni Primož Orešnik v studiu Fotolito Dolenc d. o. o. Ker je oblika revije brez kakovostnega papirja in tiska kot slabo oblečena ženska, je bilo treba narediti nekaj tudi s tem – še ena sprememba. Obrnil sem se na človeka z bogatimi izkušnjami v grafiki, zdajšnjega predsednika, Rudolfa Tekavčiča. Izkazal se je in našel rešitve za vse Jasnine zahteve, ki jih ni bilo malo, in medgeneracijsko sodelovanje se je začelo.

Dobili smo *Svet ptic* v novi podobi in člani so ga toplo sprejeli. Pod prsti je pustil vtis revije, debeline reviji niso dajali več nemogoče debeli listi, ampak bogata vsebina številnih piscev. Nekateri od njih so dali reviji še poseben pečat, denimo dr. Davorin Tome, ki je s poljudnimi strokovnimi prispevki za slovensko ornitologijo naredil zelo

veliko. Takrat je upravni odbor od mene zahteval podatke, s katerimi bi dokazal, da bo društvo s prenovo revije res na boljšem. Spremembo podobe sem tako moral izboriti, kljub prestižnejšemu videzu pa je bila prenovljena revija za društvo na koncu cenejša kot prej. Le ene stvari nisem »spravil skozi«, pa sem jo zelo želel. Prodaje na trgu. S tem bi društvo, izobraževanje in osveščanje dosegla neslutene razsežnosti. Bili bi pred vsemi revijami, pred *National Geographicom* in podobnimi, ki so prišle na trg kasneje. A društvo za to očitno ni bilo zrelo. Sem pa doživel mnoga prijetna presenečenja, ko je na primer neznana ženska nasproti mene v čakalnici potegnila iz torbice zadnji *Svet ptic*. Šel je iz roke v roko in še danes seže mnogo dlje kot le do članov. Zamenjal sem lektorja in se vrnil k preverjeni kakovosti. Ves čas me je reševal Henrik Ciglič s svojim velikim občutkom za jezik in s sposobnostjo hitrega in vestnega pregledovanja besedil. Ker vedno vsi zamujajo, se pritisk pred izdajo stopnjuje. Lektor ima tako najmanj časa. Kolikokrat mi je Cigi popravil celo revijo v eni sami noči in zagotovil izid ob roku. Hvala, Cigi! Posebej se moram zahvaliti za pomoč tudi Jakobu Smoletu. Pri urejanju zelo zahtevne, 79 strani obsežne, »moje zadnje« jubilejne številke mi je izdatno pomagal. Zelo lepo je bilo biti urednik *Sveta ptic*, zdaj že malo barvitejšega »tovarniškega glasila«, kot je oče sodobne slovenske ornitologije nekoč označil prve *Novice*.

Urša Koce – tretja urednica revije Svet ptic

Damijan je urednikovanje zaupal Urši Koce. V njenem obdobju urednikovanja so bili njena desna roka (beri uredniški odbor) Marjana Ahačič (od 3. številke leta 2005), Damijan Denac (1. – 4. številka v letu 2005), Tomaž Mihelič, Al Vrezec, Eva Vukelič, od 2. številke leta 2006 naprej pa tudi Luka Božič, Jakob Smole, Tanja Šumrada in Barbara Vidmar. Z letnikom 12 (2006) je prelom revije prevzel Primer d.o.o. Urša se tega časa spominja tako (op. ur.):

Urednikovanje revije *Svet ptic* mi je predal dr. Damijan Denac. Revija je v njegovih rokah v jubilejnem letu 2004 (društvo 25 let, revija 10 let) doživela korenito oblikovno, deloma pa tudi vsebinsko prenovu. Že leto po tej prenovi sem prejela v urednikovanje to privlačno publikacijo, polno svežine, ki je ponujala vrsto možnosti za nadaljnji razvoj. Poslanstvo revije sem videla predvsem v povezovanju vseh, ki imajo radi ptice in naravo. Z uredniškim odborom smo stremeli k temu, da bi se z vsebino revije dotaknili kar najširšega kroga ljubiteljev, najsi naklonjenost pticam in naravi izražajo skozi prostočasne dejavnosti na domačem vrtu, izletih in potovanjih, skozi fotografiranje ali pa v svojem poklicu v znanosti, naravovarstvu, izobraževanju ... Najprej smo odprli vrata domače hiše. K objavljanju prispevkov in fotografij smo povabili širok krog avtorjev in kmalu se je obrestovalo. Najvidnejša sprememba, ki se je v tem času zgodila, je bil zagotov »fotobum«, saj sta bili ravno takrat v velikem vzponu digitalna fotografija in digiskopija. Spominjam se užitkov ob nenadni poplavi čudovitih fotografij!

Ob prevzemu uredništva sem se odločila, da bo v času mojega urednikovanja revija v celoti plod prostovoljnega dela, najsi gre za avtorsko ali uredniško delo, saj stroškov vseh honorarjev nikakor ne bi mogli pokriti. Razlik nisem želela delati. Sem ter tja sem naletela na kakšno mnenje, ki je v meni hotelo vzbuditi dvome o obči radodarnosti piscev in fotografov, vendar sem ga hitro preslišala. Za nagrado sem bila zelo prijetno presenečena nad tem, da moja prošnja za prispevek ali fotografijo nikoli ni bila preslišana. Mnogokrat so avtorji rekli: »Z veseljem prispevam za dobro ptic in narave.« V treh letih urednikovanja se je v meni tako dobro utrdila vera v naročilo »Prosite in se vam bo dalo!«. Hkrati s širjenjem kroga avtorjev so se rojevale tudi nove rubrike. Ob številnih čudovitih fotografijah ptic se je kar sama ponudila rubrika »Skozi objektiv«. V prvih številkah nam je Iztok Škornik predstavil digiskopijo, kasneje pa smo v njej objavljali izbrane fotografije in fotozgodbe številnih odličnih ljubiteljskih fotografov.

3: Ena od izvirnih naslovnih »Uršinih« številkev revij *Svet ptic*. Sveta starogrška sova – čuk (*Athene noctua*) na srebrni atenski tetradrahmi iz 5. stoletja in atenska akropola v ozadju.

4: Za najmlajše je bila leta 2007 uvedena privlačna izobraževalna rubrika »Skupaj rastemo«, ki je »burila domišljijo staršev«.

5: Z letom 2005 je Urša Koce postala nova »mati« revije *Svet ptic*. V njenem obdobju so se v reviji pojavile rubrike »Skozi objektiv«, »Skupaj rastemo«, »Ptičarske prigode« in ostale priložnostne rubrike.
foto: Ivan Esenko

1: Ob izgradnji HE Brežice so si na gradbišču na levi strani Save našle dom breguljke (*Riparia riparia*).
foto: Branko Brečko

Mednarodne zanimivosti iz sveta ornitologije in varstva ptic smo objavljali v rubriki »Prek meja«, na pobudo dr. Ala Vrezca pa smo v mozaični podobi rubrike »Ptice naših krajev« zbirali ornitološke zanimivosti iz domačih logov. Idejni oče je prevzel tudi urednikovanje te rubrike, kar z odliko opravlja še danes. Mladim ornitologom je bilo na društvu in v reviji že prej posvečene kar nekaj pozornosti, a smo presodili, da z rubriko za mladino ne dosežemo naših najmlajših, zato smo za burjenje domišljije njihovih staršev uvedli še rubriko »Skupaj rastemo«. Celo »Ptičarske prigode«, sproščene pripovedi o dogodivščinah s terena, so našle svoje mesto v reviji. Objavljali smo tudi priložnostne rubrike, denimo »Bogastvo vrtov«, o katerem je pisal prvovrstni strokovnjak Ivan Esenko, in »Ornitološko izobraževanje« z odličnim prispevkom dr. Damijana Denaca.

Malo preden sem postala urednica revije, je Barbara Vidmar zasnovala tudi spletno stran revije. To je bilo tedaj nekaj zelo naprednega. Kmalu me je spodbodla k temu, da jo vsebinsko razširim in med drugim je hitro dozorela tudi ideja, da vse številke revije objavim v elektronski obliki. Nekatere že dolgo niso več na voljo v tiskani obliki in tako so postale dostopne tudi širšemu krogu bralcev. Barvno preslikavo starih števil so nam takrat prijazno omogočili prijatelji na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete.

Po treh letih urednikovanja sem začutila, da moram revijo predati naprej. Za nadaljnji razvoj bi potrebovala veliko več časa, kot sem ga temu »otroku« DOPPS lahko namenila ob zaključevanju podiplomskega študija in ostalih obveznostih. Priznam, ob tem spoznanju me je malce zaskrbelo, kako do novega urednika. A tudi tokrat sem bila uslišana. Nikoli ne bom pozabila trenutka, ko me je prešinilo Petrino ime. Takoj sem vedela, da bo prava nova »mati« revije, in vidim, nisem se motila! ●

Breguljke ob gradbišču HE Brežice

// Branko Brečko

Minili sta dve leti, odkar so se breguljke (*Riparia riparia*) odselile z brežin četrtega jezera brežiške Vrbine. Včasih jih je bilo na stotine in nanje je bil čudovit pogled! Cvrčanje in čivkanje teh ljubkih ptic je polnilo enkratno okolje, le kakšen nenaden napad škrjančarja (*Falco subbuteo*) jih je pognal v neusmiljen beg. Če si se preveč približal, je kar završalo okrog ušes, kajti ob nevarnosti so se takoj združile v jato in te od blizu glasno in grozeče preletavale.

Vsako leto so bolj krčili njihovo življenjsko okolje. Naključno ali pa verjetno tudi namenoma so uničevali gnezda, ki so zaradi delovanja težkih goseničarjev nad njimi in izkopavanja gramoza pod njimi zgrmela v vodo z mladiči vred. Za izkoriščevalce gramoznega bogastva je obstajal samo kapital, za naravo jim ni bilo nikoli mar.

Lansko leto je četrto jezero preletavalo le še kakšnih 10 breguljk, vendar pogojev za življenje ni bilo več, zato so odletele drugam. »Le kam?« sem se spraševal, ptice se pač nekam prestavijo.

Z začetkom izgradnje HE Brežice, pravzaprav pripravljanih del za to veliko uničujočo investicijo, ki bo za vedno izbrisala s sveta reko Savo od Radeč do hrvaške meje, sem za svojo dokumentacijo o vplivu tega početja na naravno okolje začel fotografirati dogajanja na levi strani Save. Za izgradnjo nasipov, betoniranje brežin obtočnega kanala gradbene jame in druga gradbena dela so ob Savi izkopali velike količine gramoza in tako je nastala približno 100 metrov dolga, 15 široka in sedem metrov globoka gramozna jama. Večkrat sem hodil tod okrog, vendar nisem opa-